

Titulació	Tipus	Curs
Antropologia Social i Cultural	FB	1

Professor/a de contacte

Nom: Josep Lluís Mateo Dieste

Correu electrònic: josepluis.mateo@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Objectius

Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural. Magrib

Professor. Josep Lluís Mateo Dieste

CONTEXTUALITZACIÓ I OBJECTIUS FORMATIUS DE L'ASSIGNATURA:

Assignatura de Primer curs que desenvolupa la formació bàsica per cursar els estudis d'Antropologia Social i Cultural i que correspon a la matèria bàsica 'Conceptes i camps bàsics de l'Antropologia'. Introducció als camps clàssics de l'Antropologia (economia, política, parentiu, religió) a través de casos etnogràfics específics i el detall d'una monografia, per tal de proporcionar una aproximació holista a la diversitat cultural i permetre el contrast amb el propi context sociocultural i amb d'altres exemples etnogràfics.

OBJECTIUS FORMATIUS:

L'alumnat haurà de reconèixer i identificar la realitat complexa i canviant dels pobles del Magrib, des del passat recent fins a la situació social actual, marcada per processos de modernització, globalització i diàspora, i rebrà les eines per deconstruir els estereotips sobre l'alteritat i els seus usos polítics. L'alumnat haurà de ser capaç de detectar i analitzar les dimensions socioculturals centrals així com els principals canvis i continuïtats de les societats magribines en els seus principals àmbits: l'àmbit econòmic i ecològic, l'àmbit polític i d'organització social, les relacions de parentiu, i les varietats simbòliques, religioses i rituals. A partir d'aquí es presentaran estudis de cas etnogràfics, especialment de la zona nord del Marroc, i s'oferiran eines per analitzar aquesta àrea des d'un punt de vista dinàmic, tot considerant el conflicte pel poder, la construcció de desigualtats sexuals i comunitàries i l'impacte dels processos de modernització (colonització, urbanització, emigració), per tal de poder interpretar fenòmens contemporanis.

Resultats d'aprenentatge

1. CM07 (Competència) Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la seva gènesi per superar les projeccions etnocèntriques en la comprensió de fenòmens socials i culturals.
2. CM10 (Competència) Fer servir un vocabulari específic adequat en la transmissió d'informació antropològica bàsica.
3. KM08 (Coneixement) Reconèixer de manera teòrica i a partir de casos concrets la diversitat social i cultural.
4. KM09 (Coneixement) Identificar el caràcter cultural de les conceptualitzacions de les pràctiques, així com els diversos sistemes institucionals que regeixen les societats.
5. SM12 (Habilitat) Analitzar exemples etnogràfics de diversitat cultural.

Continguts

1. Introducció

- Etnocentrisme i alteritat
- Diversitats: ètnia, religió, classe
- Etnografiar el Magreb

2. Relacions econòmiques i organització social

- Sistemes agrícoles i ramaders en transició
- Formes d'intercanvi
- L'economia informal de la frontera

3. Poder, parentiu i organització social

- El poder de la genealogia: estat i tribu
- Patrons i clients
- Poders i contrapoders

4. Parentiu i relacions de gènere

- Dimensions del parentiu
- Matrimoni i aliança
- Nocions de persona i gènere

5. Islam, text i religió popular

- Religió, màgia i sistemes simbòlics
- Islam popular
- Moviments de revitalització

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	40	1,6	
Debats sobre audiovisuals i lectures	10	0,4	
Tipus: Supervisades			
Tutories individuals i col·lectives	15	0,6	

Tipus: Autònomes		
Elaboració i presentació de treballs	35	1,4
Estudi i treball personal	50	2

Metodologia docent:

- Classes magistrals amb suport de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (NTIC).
- Visionat i discussió de documentals etnogràfics.
- Directrius per a la cerca autònoma d'informació.
- Elaboració d'assajos i comentaris de text sobre material bibliogràfic i audiovisual (individuals o en grup).

Activitats Formatives:

- Classes teòriques i sessions de discussió orientada de documents audiovisuals i escrits.
- Presentació i discussió de casos etnogràfics i explicació de conceptes clau.
- Observació etnogràfica en petits grups.
- Lectura comprensiva i discussió de textos, i anàlisi de productes audiovisuals.
- Estudi individual i discussió en equip prèvia a la presentació de treballs.
- Elaboració de treballs.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament de treballs	40	0	0	CM07, CM10, KM08, KM09, SM12
Presentacions i participació	20	0	0	CM10, SM12
Proves escrites	40	0	0	CM10, KM08, KM09, SM12

Avaluació (continuada o única)

-Al principi del curs es presentarà un cronograma amb les dates de les proves d'avaluació i el contingut específic dels exercicis. Aquesta informació estarà disponible al Moodle. Consulteu regularment el Moodle.

-L'alumnat podrà sol·licitar la revisió de la qualificació dels exercicis, que es farà al despatx del professor. S'informarà de les dates de revisió de les qualificacions a través del Campus Virtual.

- L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

- Per tal de superar l'assignatura cal aprovar amb una qualificació mínima de 5.

- Per participar al procés de recuperació el professor,-a exigeix a l'estudiant: haver obtingut una qualificació mínima final de 3,5; i haver presentat el 66% de les activitats d'avaluació (i tots els exercicis en el cas de l'avaluació única).

- Activitats excloses de recuperació: la no presència durant una sortida, pràctica o presentació no es podrà recuperar.

-PLAGI: En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. L'exercici no serà recuperable. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

- En aquesta assignatura, no es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) en cap de les seves fases. Qualsevol treball que inclogui fragments generats amb IA serà considerat una falta d'honestedat acadèmica i comporta que l'activitat s'avaluï amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

A. Avaluació continuada

40% Lliurament de treballs

20% Presentacions i participació

40% Proves escrites

B. Avaluació única

40% Treball individual

20% Assajos-comentaris

40% Examen

- L'estudiant lliurarà totes les proves el mateix dia, en la data indicada en el calendari.

- Per participar a la recuperació caldrà haver presentat tots els exercicis.

- La revisió de la qualificació final segueix el mateix procediment que per a l'avaluació continuada.

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA BÀSICA EN ANTROPOLOGIA SOCIAL I CULTURAL

Bonte, Pierre, Izard, M. 1996 [1991]. *Diccionario de Etnología y Antropología*, Madrid, Akal.

- Cavalli-Sforza, Luigi; Cavalli-Sforza, Francesco. 1994. *¿Qui som? Història de la diversitat humana*, Barcelona, Institut Català d'Estudis Mediterranis.
- Evans-Pritchard, Edward E. 1976 [1937]. *Brujería, magia y oráculos entre los Azande*, Barcelona, Anagrama.
- Friedman, Jonathan. 2001. *Identidad cultural y proceso global*, Buenos Aires, Amorrortu.
- Gledhill, John. 2000 [1999]. *El poder y sus disfraces. Perspectivas antropológicas de la política*, Barcelona, Edicions Bellaterra.
- González, Aurora, San Román, Teresa, Grau, Jorge. 2003. *Las relaciones de parentesco*, Bellaterra, Publicacions d'Antropologia Cultural-UAB.
- Harris, Marvin. 1998 [1978]. *Introducción a la antropología general*, Madrid, Alianza Editorial.
- Harris, Marvin. 2003. *El desarrollo de la teoría antropológica. Una historia de las teorías de la cultura*, Madrid, Siglo XXI.
- Kottak, Conrad Phillip. 2003 [2002]. *Introducción a la antropología cultural. Espejo para la humanidad*, Madrid, McGraw-Hill.
- Lewellen, Ted. C. 1994. *Antropología política*, Barcelona, Edicions Bellaterra.
- Molina, José Luis, Valenzuela, Hugo. 2007. *Invitación a la antropología económica*, Barcelona, Edicions Bellaterra.
- Morris, Brian. 1995. *Introducción al estudio antropológico de la religión*, Barcelona, Paidós.
- San Román, Teresa. 2023. *Los muros de la separación. Ensayo sobre alterofobia y filantropía*, Bellaterra, Departament d'Antropologia Social i Cultural, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- BIBLIOGRAFIA GENERAL SOBRE EL MAGREB**
- (*Obra general de referència recomanada)
- Aixelá, Yolanda. 2000. *Mujeres en Marruecos. Un análisis desde el parentesco y el género*. Barcelona, Edicions Bellaterra.
- Bennani-Chraïbi, Mounia; Fillieuele, Olivier (eds.). 2004. *Resistencia y protesta en las sociedades musulmanas*. Barcelona, Edicions Bellaterra.
- Berque, Jacques. 1953. "Qu'est-ce qu'une "tribu" nord-africaine?", *Éventail d'histoire vivante: Hommage à Lucien Febvre offert par l'amitié d'historiens*, Paris, Armand Colin, vol. I., pp. 261-271.
- 1978. *Structures sociales du Haut-Atlas*, Paris, Presses Universitaires de France (1955).
- Bonte, Pierre; Conte, Édouard; Hamès, Constant; Ould Cheikh, Abdel Wedoud. 1991. *Al-Ansâb. La quête des origines. Anthropologie historique de la société tribale arabe*, Paris, Éditions de la Maison des Sciences de l'Homme.
- Bonte, Pierre (ed.). 1994. *Épouser au plus proche. Inceste, prohibition et stratégies matrimoniales autour de la Méditerranée*, Paris, Ed. de l'École des Hautes Études en Sciences Sociales.
- Bourdieu, Pierre. 1991. *El sentido práctico*. Madrid, Taurus [1980].
- 2006. *Sociología de Argelia y Tres estudios de etnología cabilia*. Madrid, CIS.
- Brett, Michael; Fentress, Elizabeth. 1996. *The Berbers*. Oxford, Cambridge, Blackwell.
- Caro Baroja, Julio. 1990. *Estudios saharianos*, Madrid, Júcar Universidad [1955].

- Crawford, David; Newcomb, Rachel (eds.). 2013. *Encountering Morocco: fieldwork and cultural understanding*. Bloomington, Indiana University Press.
- Chaker, Salem (dir.). 1987. "Berbères. Une identité en construction", monogràfic *Revue de l'Occident Musulman et de la Méditerranée*, 44.
- Davis, John. 1977. *Antropología de las sociedades mediterráneas*. Barcelona, Editorial Anagrama.
- *Eickelman, Dale F. 2003. ***Antropología del mundo islámico***. Barcelona, Edicions Bellaterra [2002].
- Feliu, Laura; Mateo Dieste, Josep Lluís; Izquierdo Brichs, Ferran (eds.). 2018. *Un siglo de movilización social en Marruecos*, Barcelona, Edicions Bellaterra.
- Gellner, Ernest. 1986. *La sociedad musulmana*. México, Fondo de Cultura Económica [1981].
- Gellner, E.; Micaud C. (eds.). 1972. *Arabs and Berbers From Tribe to Nation in North Africa*. Duckworth.
- Geertz, Clifford; Geertz, Hildred; Rosen, Lawrence. 1979. *Meaning and Order in Moroccan Society: Three Essays in Cultural Analysis*, New York, Cambridge University Press.
- González Turmo, Isabel. 2001. *La antropología social de los pueblos del Mediterráneo*. Granada, Editorial Comares.
- Hammoudi, Abdellah. 2007. *Maestro y discípulo. Fundamentos culturales del autoritarismo en las sociedades árabes*. Barcelona, Anthropos.
- Lacoste, Camille; Yves Lacoste. 2004. *Maghreb, peuples et civilisations*. Paris, La Découverte [1995].
- Lacoste-Dujardin, Camille. 1993. *Las madres contra las mujeres. Patriarcado y maternidad en el mundo árabe*, Madrid, Cátedra.
- López García, Bernabé; Berriane, Mohamed (dir.). 2004. *Atlas de la emigración marroquí en España*, Madrid, Taller de Estudios Internacionales Mediterráneos - Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales - UAM Ediciones.
- Mateo Dieste, Josep Lluís. 2010. *Salud y ritual en Marruecos. Concepciones del cuerpo y prácticas de curación*, Barcelona, Edicions Bellaterra.
- 2017. *Moros vienen. Historia y política de un estereotipo*, Melilla, Instituto de las Culturas.
- 2021. *Recordando a las tatas. Mujeres domésticas y esclavitud en Tetuán (siglos XIX-XX)*. Granada, Comares.
- Moreras Palenzuela, J. (coord.), Alonso Cabré, M.; Ghali Bada, K.; López Bargados, A.; Solé Arraràs, A. 2017. *Diàspores i rituals. El cicle festiu dels musulmans de Catalunya*, Temes d'Etnologia de Catalunya, núm. 28, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.
- Moreras, Jordi. 2024. *Morts sense terra, cossos sense repòs. Història de la gestió funerària entre els marroquins a Catalunya*. Manresa, Bellaterra Edicions.
- Ramírez, Ángeles; López García, Bernabé (eds.). 2002. *Antropología y antropólogos en Marruecos. Homenaje a David M. Hart*. Barcelona, Edicions Bellaterra.
- Roque, Maria-Àngels (ed.). 1996. *Las culturas del Magreb. Antropología, historia y sociedad*. Barcelona, Institut Català de la Mediterrània.
- Rosander, Eva Evers. 2004. *Mujeres en la frontera. Tradición e identidad musulmanas en Ceuta*. Barcelona, Edicions Bellaterra.
- Valensi, Lucette. 1986. "La tour de babel: Groupes et relations ethniques au Moyen-Orient et en Afrique du Nord", *Annales ESC*, n°4, pp. 817-838.

Programari

Processador de textos (Word)

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt